

UNIČEVANJE NEEKSPLODIRANIH UBOJNIH SREDSTEV (NUS) NA OBMOČJU NEKDANJIH VOJAŠNIC JUGOSLOVANSKE ARMADE

Jernej Cimperšek*

UDK 623.45 (497.12)

Po odhodu JA iz Slovenije so nekatere enote v vojašnicah, kjer so bile nastanjene, pustile za seboj neočiščena minska polja in posamezna neuničena improvizirana minskoeksplozivna sredstva. Na podlagi odredbe ministra za obrambo je Republiška uprava za zaščito in reševanje dobila nalogo, da opravi pregled in razminiranje teh objektov in območij. Pri Republiški upravi za zaščito in reševanje je bilo za ta namen imenovano operativno vodstvo akcije.

Razminiranje so opravili pripadniki enot za varstvo pred neeksploziranimi ubojnimi sredstvi, ki so predhodno pridobili pooblastilo za varstvo pred NUS. Pripadniki enot, ki so opravljale pregled in razminiranje objektov, so pri delu sodelovali prostovoljno. Zanje smo organizirali tridnevno dodatno usposabljanje za delo s sredstvi, ki smo jih pričakovali na terenu. Pripadniki, ki so uspešno opravili končni preizkus znanja, so bili za to posebno nalogo organizirani v dve enoti za odkrivanje in uničevanje NUS.

Pri pregledih in razminiranju objektov sta sodelovali dve enoti: enota CZ, ki je bila sestavljena iz vodje, 7 do 9 pripadnikov, zdravnika kirurga in medicinske sestre, ter enota TO, ki so jo sestavljali vodja, 7 pripadnikov, zdravnik kirurg in medicinski tehnik.

Enoti sta delali v dveh delih. Prvi del pregledov je trajal od 3. aprila do 3. julija 1992, drugi del pa od 7. septembra do 28. novembra 1992.

Pregledana območja

V obdobju od aprila do novembra 1992 sta enoti pregledali okoli 1000 ha, od tega je bilo samo območje letališča Cerklje veliko okrog 520 ha. V tem obdobju so bili pregledani naslednji bivši objekti JA v Sloveniji:

- vojašnica Moste-Polje,
- vojašnica Šentvid,
- vojašnica Maribor,
- vojašnica 530. UC Vrhnikar,
- vojašnica Ivan Cankar na Vrhniku,
- vojašnica Pivka,
- vojašnica Postojna,
- letališče Cerklje,
- skladišče Barnice,
- skladišče Dovjež,

- skladišče Strmica,
- tehnično-remontni zavod Bregansko selo.

Enota CZ je pregledala območje letališča Cerklje, skladišče Barnice in tehnično-remontni zavod Bregansko selo. Enota TO je pregledala vojašnice Moste-Polje, Šentvid, Maribor, Pivka in Postojna, vojašnici na Vrhniku, ter skladišči Dovjež in Strmica. Pri pregledu vojašnice v Pivki je enotama priskočila na pomoč tudi Specialna enota Policije.

Metode dela

Pri pregledovanju minskih polj so enote uporabljale minoiskalce MINEX in METEX, ročne detektorje kovin CEIA in tipalke. Minoiskalci MINEX so najsodobnejša sredstva za odkrivanje NUS z minimalno vsebnostjo kovine (do 0,15 g). Te naprave izdeluje Inštitut dr. Forsterja iz Nemčije. Poleg tega so enote uporabljale tudi vojaške komplecte za miniranje in razminiranje (KMR3). Ti so se pokazali kot zelo učinkovita pomoč pri delu na minskem polju. Pri odkrivanju min so bili poleg tipalk zelo uporabni tudi noži, ki so bili izdelani posebej za to nalogo.

Kjer je bilo mogoče, so enote uporabljale tudi tank za prevoz minskih polj. To delo je zelo nevarno. Če tankist mine ne bi videl in je natančno prevozil, bi delce aktivirane mine raztrosilo v krogu tudi prek 200 m.

Tank so enote uporabile predvsem na večjih ravninah, kot so v vojašnici v Šentvidu (slika 1) in na območju letališča Cerklje.

Preizkus take tehnike odkrivanja in uničevanja min na minskih poljih v vojašnici Šentvid in preizkus s protipehotnimi minami PMA-2 na območju tehnično-remontnega zavoda Bregansko selo je pokazal, da tank ni najbolj zanesljivo sredstvo za

uničevanje protipehotnih minskih polj s PMA-s, saj uniči največ do 50 % min. Preostale mine pa lahko le močno poškoduje. Mine tako postanejo še bolj nevarne.

Pri delu v TRZ Bregansko selo pa se je izkazalo, da je tehnika odkrivanja in uničevanja min s tankom lahko učinkovita alternativna tehnika razminiranja protipehotnih minskih polj, posejanih z razpršilnimi minami PMR-2A, 2As. Deaktiviranje teh min je za pripadnike enot največkrat prenevarno.

Varnostni ukrepi

Območja, kjer so enote opravljale preglede, je fizično varovala TO. Po potrebi smo poskrbeli tudi za zaščito okoliških objektov in prebivalcev. O delu na posameznem območju so bili poleg policije obveščeni tudi gasilci in bližnja bolnišnica. Pri posebno nevarnem delu nam je bila na razpolago tudi Letalska policijska enota, če bi bilo treba prepeljati ranjence s helikopterjem v KC. O nevarnih delih smo sproti obveščali tudi lokalno prebivalstvo.

Temelj osebne zaščite pripadnikov enot pri delu so bili neprebojni jopiči in zaščitne čelade (slika 2). Pri delu posamezne enote je bila vedno navzoča zdravniška ekipa: zdravnik kirurg in medicinska sestra ter opremljeno reševalno vozilo. Zdravniška ekipa je tudi dnevno spremljala zdravstveno stanje pripadnikov enot.

Kako pomembna je stalna navzočnost zdravnika kirurga in izkušene medicinske sestre pri tako nevarnih akcijah, se je pokazalo ob nesreči, ki se je na žalost zgodila pri razminiranju minskega polja na območju letališča Cerklje 25. 4. 1992. Eden od pripadnikov enote CZ je bil huje poškodovan, dva pa laže. Enota je iz

* mag., Republiška uprava za zaščito in reševanje, Ministrstvo za obrambo, Kardeljeva ul. 26, Ljubljana.

Slika 1: Aktiviranje mine s tankom v Šentvidu.

varnostnih razlogov za določen čas prenehala z delom.

Slika 2: Enota CZ pri delu, opremljena z minoiskalcem in vso zaščitno opremo.

Odkrita in uničena sredstva

Na območju pregledanih objektov so bile odkrite in uničene protipehotne mine, in sicer razpršilne mine tipa PMR-2A in 2As ter naletne mine tipa PMA-2. Skupno je bilo najdenih 74 min PMR-2A, 498 protipehotnih min PMA-2 in 3,75 kg eksploziva »plastika« z dvema vžigalnikoma.

Izkušnje in predlogi za nadaljnje delo

Pripadnike enot, ki so sodelovale v tej akciji, smo v skladu z izkušnjami pri podobnih akcijah drugod v svetu opremili s sodobno osebno zaščitno opremo. V prihodnje pa bo treba izpopolniti opremo za zaščito rok, prstov na rokah, obraza in oči in pozorno spremljati razvoj materialov, ki bi pripadnikom zagotovili višjo stopnjo zaščite. V akcijah razminiranja v Kuvajtu, na Hrvaškem in pri nas se je namreč izkazalo, da so najpogostejše poškodbe pri delu ravno poškodbe spodnjih okončin in oči.

Kar zadeva opremo za delo se je izkazalo, da enote za pregled in uničevanje NUS zagotovo potrebujejo feromagnetne minoiskalce za iskanje NUS tudi v večjih globinah (prek 0,7 m), kombinirane minoiskalce za feromagnetne in barvne kovine (METEX) in minoiskalce visoke resolucije (MINEX). Stalni opremi pripadnikov enot pa bo poleg teh zahtevnih instrumentov potrebno dodati tudi vrsto različnega pomožnega orodja.

S seznama območij, ki so ga enote pregledale, je moč razbrati, da so pomemben

pogoj operativnosti enote tudi lastna prevozna sredstva. K temu bi precej prispevala tudi bivalna prikolica za prevoz opreme za pripravo dela in osebne opreme. Prav tako bi v neposredni bližini območja odstranjevanja NUS morali zagotoviti začasno lokacijo za uničevanje NUS, kajti prav dolg transport je zelo nevaren za enoto in tudi za okolje.

Izkušnje akcije kažejo, da so najbolj operativne enote s 7 ali največ 10 pripadniki. Tem se pri delu pridruži tudi skupina za zavarovanje in sanitetna skupina, ki ima v svoji sestavi kirurga, medicinskega tehnika in voznika reševalnega vozila.

Tako kot pri drugih se je tudi pri tej akciji izkazalo, da vrhunska oprema in orodja v nevesčih rokah niso le neizrabljena, pač pa tudi nevarna. Redno usposabljanje pripadnikov enot in enot v celoti ter vzdrževanje njihove splošne pripravljenosti in ravni strokovnih znanj za opravljanje tako zahtevnih nalog je nujen pogoj za varno in uspešno delo.

Za vodenje tako obsežne akcije je bilo pri Republiški upravi za zaščito in reševanje oblikovano operativno vodstvo akcije, sestavljeno iz predstavnikov uprave, TO in Ministrstva za notranje zadeve. Za povezavo med vodstvom in enotama sta bila pomembna koordinatorja, ki sta skrbela za kompletno logistiko in s tem razbremenila enoti vseh obrobni problemov, ki se pojavijo med delom.

Na podlagi organizacijskih, materialnih in kadrovskega pogojev, ki so potrebni za učinkovito varstvo pred NUS, in glede na to, da v strukturi CZ ni predvidene poklicne enote za odkrivanje in uničevanje miskoeksplozivnih sredstev, bi kazalo v okviru inženirskih enot TO oblikovati posebno enoto ali pa to nalogo dodati sklopu nalog, ki jih opravljajo že obstoječe enote TO.